

Програмові вимоги з курсу «Пенсійне забезпечення громадян» для студентів денної та заочної форми навчання

Тема 1 Пенсійне забезпечення в системі соціальних прав людини

Пенсійне забезпечення: поняття, ознаки, правове регулювання. Співвідношення понять соціального захисту, соціального забезпечення, пенсійного забезпечення. Місце пенсійного забезпечення у системі соціальних прав громадян. Право пенсійного забезпечення як правовий інститут галузі права соціального забезпечення.

Виникнення та розвиток пенсійного забезпечення.

Функції пенсійного забезпечення. Види та форми пенсійного забезпечення.

Конституція України про пенсійне забезпечення. Особливості джерел пенсійного забезпечення. Їх види та загальна характеристика.

Міжнародні нормативно-правові акти, які закріплюють міжнародні соціально-правові стандарти пенсійного забезпечення.

Закони України як джерела права пенсійного забезпечення. Загальне та спеціальне законодавство про пенсійне забезпечення окремих категорій громадян.

Підзаконні акти, що прийняті на розвиток законів про пенсійне забезпечення.

Акти Міністерства соціальної політики України щодо питань пенсійного забезпечення.

Нормативні положення локальних актів про матеріальне забезпечення, що затверджуються на підприємствах, в установах, організаціях.

Джерела фінансування пенсійного забезпечення. Державні та місцеві бюджети, Пенсійний фонд України, недержавні пенсійні фонди.

Поняття та класифікація принципів, на яких базується пенсійне забезпечення.

Пенсійне забезпечення на умовах обов'язкового пенсійного страхування.

Загальність та доступність пенсійного забезпечення, поширення його на всіх громадян.

Всебічність і різноманітність пенсійного забезпечення.

Пенсійне забезпечення за рахунок спеціальних фондів, державного фінансування та інших джерел, передбачених чинним законодавством.

Здійснення пенсійного забезпечення органами державного управління.

Пенсійне забезпечення в розмірах, відповідних рівню забезпечення потреб громадян, що склався на певному етапі розвитку суспільства.

Гарантування судового захисту порушених прав громадян.

Специфіка правового регулювання суспільних відносин у сфері пенсійного забезпечення.

Система права пенсійного забезпечення.

Загальна характеристика основних рівнів пенсійної системи: солідарної, накопичувальної та недержавної. Обов'язкове й добровільне пенсійне страхування.

Сучасний стан та напрями реформування системи пенсійного забезпечення в Україні. Шляхи запровадження накопичувальної системи. Тенденції розвитку пенсійної системи.

Тема 2 Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення

Поняття правовідносин у сфері пенсійного забезпечення. Основні види пенсійних відносин у сфері соціального забезпечення. Матеріальні, процедурні, процесуальні правовідносини та їх характеристика.

Загальна характеристика суб'єктів правовідносин у сфері пенсійного забезпечення. Загальна і спеціальна (видова) правоздатність у системі правовідносин у пенсійному забезпеченні. Дієздатність у правовідносинах у пенсійному забезпеченні.

Об'єкт правовідносин у пенсійному забезпеченні. Зміст правовідносин у пенсійному забезпеченні.

Підстави виникнення, зміни і припинення правовідносин у сфері пенсійного забезпечення.

Юридичні факти у пенсійному забезпеченні, їх класифікація та значення.

Тема 3 Страховий стаж

Поняття страхового стажу та значення в пенсійному забезпеченні. Відмінні риси «трудового стажу» та «страхового стажу».

Поняття періодів страхового стажу. Загальний та спеціальний страховий стаж.

Правила обчислення страхового стажу. Докази страхового стажу. Документи, що підтверджують страховий (трудовий) стаж. Правила й порядок підтвердження страхового (трудового) стажу за показаннями свідків. Умови зарахування громадянам України до загального стажу час роботи за межами України.

Тема 4 Пенсії у солідарній системі. Недержавні пенсійні виплати

Поняття та ознаки пенсій у солідарній системі, її види. Суб'єкти права на страхову пенсію. Умови призначення страхових пенсій.

Правове регулювання призначення пенсії за віком. Пільгові підстави призначення пенсії за віком. Особливості призначення пенсії по інвалідності. Види груп інвалідності та розміри пенсій. Умови призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Пенсії у недержавній пенсійній системі: поняття, види та умови призначення пенсійних виплат.

Тема 5 Правове регулювання державних пенсій

Поняття, ознаки та система пенсій, призначених відповідно до норм спеціальних законів. Джерела фінансування спеціальних пенсій. Суб'єкти права на спеціальний вид пенсійного забезпечення. Умови пенсійного забезпечення окремих категорій працівників. Суб'єкти та порядок призначення пенсій за особливі заслуги перед державою. Особливості державного пенсійного забезпечення інших осіб: постраждалих від Чорнобильської катастрофи, ветеранів війни, донорів.

Тема 6 Призначення та виплата пенсій громадянам України

Стадії призначення пенсій: звернення за призначенням пенсії, призначення пенсії та виплата пенсії.

Порядок та умови подання документів для призначення пенсій. Органи, що призначають пенсії. Заява про призначення пенсії, порядок її подачі.

Документи, необхідні для призначення пенсій (за віком, по інвалідності, у разі втрати годувальника, за вислугу років, соціальної пенсії).

Подання на призначення пенсії, його форма та юридичне значення.

Підготовка та подання документів для призначення пенсій.

Строки розгляду документів про призначення пенсій. Загальний порядок визначення середньомісячного заробітку для обчислення пенсій. Види оплати, що зараховуються при обчисленні пенсії. Виплати, що не включаються в суму заробітку для обчислення пенсій. Обчислення заробітку за період роботи за межами України.

Порядок та строки перерахунку розміру пенсій. Загальні правила й організація виплати пенсій. Поняття перерахунку розміру пенсій. Перерахунок пенсій:

- з більш високого заробітку;
- при неповному стажі роботи;
- у зв'язку зі зміною сімейного стану;
- раніше призначених пенсій.

Підвищення мінімальних розмірів пенсій і граничних розмірів заробітку.

Строки перерахунку призначеної пенсії, переведення з одного виду пенсії на інший.

Загальні правила й організація виплати пенсій.

Виплата пенсій за довіреністю і порядок її оформлення.

Виплата пенсій за минулий час.
Виплата пенсій за неповний місяць.
Виплата пенсій у період перебування на стаціонарному лікуванні.
Виплата пенсій особам, які проживають у будинках-інтернатах престарілих та інвалідів.
Виплата пенсій за час позбавлення волі.
Виплата пенсій при зміні місця проживання.
Виплата пенсій дітям, які перебувають на повному державному утриманні.
Виплата пенсій громадянам, які виїхали за кордон. Порядок переведення пенсій громадянам, які виїхали за кордон, і виплати пенсіонерам іноземних держав, які проживають в Україні.
Строк виплати пенсії при зміні групи інвалідності або відновленні здоров'я.
Умови виплати пенсій при перервах в інвалідності.
Відрахування з пенсій. Підстави для відрахування. Розміри та порядок відрахувань.
Стягнення сум пенсій, надмірно виплачених пенсіонерам унаслідок зловживань з їхнього боку.

Тема 7 Вирішення спорів з пенсійних питань. Відповідальність підприємств, організацій і громадян у пенсійному забезпеченні

Відповідальність підприємств та організацій за достовірність документів, виданих для оформлення пенсій.

Обов'язкове інформування управління Пенсійного фонду про зміну умов, що впливають на виплату пенсій. Порядок стягнення переплат пенсій.

Порядок та умови оскарження рішень органу, що призначає пенсії. Досудовий і судовий порядок вирішення спору.